

ירושלים, כ"ה בתשרי תשע"ג
11 באוקטובר 2012
267/2012

סקר שעות הוראה במקצוע בחינוך העל-יסודי Survey of Subject Teaching Hours in Secondary Education

- בחינוך הערבי, שיעור התלמידים הלומדים מקצועות מדעיים (פיזיקה, כימיה וביולוגיה), גבוהים יותר מאשר בחינוך העברי (לוח א).
- בחינוך הממלכתי-דתי, שיעור התלמידים הלומדים מקצועות מדעיים נמוך בהשוואה לחינוך הממלכתי העברי (לוח א).
- בחינוך הממלכתי העברי, שיעור התלמידים הלומדים מקצועות מדעיים גבוה יותר ביישובים ברמה חברתית-כלכלית גבוהה, בהשוואה ליישובים ברמה חברתית-כלכלית נמוכה (תרשים 5).
- בחינוך הממלכתי העברי ביישובים ברמה חברתית-כלכלית גבוהה, ממוצע השעות לכיתה במתמטיקה גבוה יותר, בהשוואה ליישובים ברמה חברתית-כלכלית נמוכה (תרשים 4).

במהלך שנת הלימודים תשע"ב, בוצע סקר בבתי הספר על-יסודיים¹ וזאת במטרה לאמוד את שעות ההוראה השבועיות למקצוע הניתנות בפועל בכל דרגת כיתה, לצורכי דיווח נתונים השוואתיים בינלאומיים, עפ"י דרישות ה-OECD. הסקר נערך בקרב מידגם מייצג של בתי-ספר, ללא פיקוח עצמאי(חרדי), ושיעור ההשבה עמד על 77%.

מניתוח ראשוני של נתוני הסקר עולים הממצאים העיקריים הבאים:

מתוך כלל המקצועות הנלמדים בחינוך העל-יסודי, המקצועות הנלמדים ביותר הינם: מתמטיקה(5.2 שעות שבועיות לכיתה בממוצע), אנגלית (4.3 שעות שבועיות לכיתה בממוצע), עברית (3.7 שעות שבועיות לכיתה בממוצע) והיסטוריה (2.8 שעות שבועיות לכיתה בממוצע). המקצוע הנלמד ביותר בחינוך הממלכתי (העברי והערבי), הינו מתמטיקה (כ- 5.3 שעות שבועיות לכיתה), בחינוך הממלכתי-דתי, לימודי יהדות (כ- 6.9 שעות שבועיות לכיתה). במקצועות המדעיים (פיזיקה, כימיה וביולוגיה), שיעורי הלמידה גבוהים יותר בחינוך הערבי לעומת החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי (ראה לוח א).

¹ לגבי אוכלוסיית הסקר, ראה הגדרות והסברים בנספח.

לוח א. שעות הוראה שבועיות לכיתה במקצוע, לפי מגזר ופיקוח (חינוך על-יסודי).

ממלכת-ערבי		ממלכת-דתי		ממלכת-עברי		מקצוע
ממוצע שעות לכיתה (הלומדת את המקצוע)	אחוז תלמידים הלומדים את המקצוע בשנת תשע"ב	ממוצע שעות לכיתה (הלומדת את המקצוע)	אחוז תלמידים הלומדים את המקצוע בשנת תשע"ב	ממוצע שעות לכיתה (הלומדת את המקצוע)	אחוז תלמידים הלומדים את המקצוע בשנת תשע"ב	
4.6	99%	4.3	93%	4.2	100%	אנגלית
1.8	92%	1.8	95%	2.1	99%	חינוך גופני
5.3	98%	5.0	94%	5.2	97%	מתמטיקה
						עברית (לשון והבעה)
4.0	98%	3.6	87%	3.6	90%	ספרות (עברית)
2.7	9%	2.5	65%	2.7	86%	היסטוריה
2.3	89%	2.7	79%	3.1	86%	תנ"ך
		4.9	98%	2.7	86%	אזרחות
2.3	48%	2.5	46%	2.8	52%	ערבית
5.3	100%	2.4	6%	3.0	43%	מדעים
3.9	45%	3.9	47%	4.0	42%	גיאוגרפיה
1.9	56%	1.9	29%	2.5	41%	לימודי יהדות*
		6.9	100%	2.3	31%	ביולוגיה
2.9	46%	3.8	23%	3.7	30%	פיזיקה
2.8	31%	3.4	16%	3.4	28%	אמנויות
1.7	12%	2.9	24%	3.5	23%	תקשורת
2.5	52%	3.3	23%	3.9	21%	בטיחות בדרכים
1.3	8%	1.1	11%	1.1	15%	כימיה
3.0	39%	3.3	7%	3.8	13%	לימודי דת
1.9	73%					

הרכב הלימודים בחינוך העל-יסודי:

לוח ב, מציג את הרכב הלימודים הטיפוסי, במקצועות השכיחים² לפי דרגת כיתה ז' לעומת כיתה י"א. ניתן לראות כי בחלק

ממקצועות הליבה, קיימים הבדלים בין חלקי המערכת במוצע השעות לכיתה הניתנות בפועל.

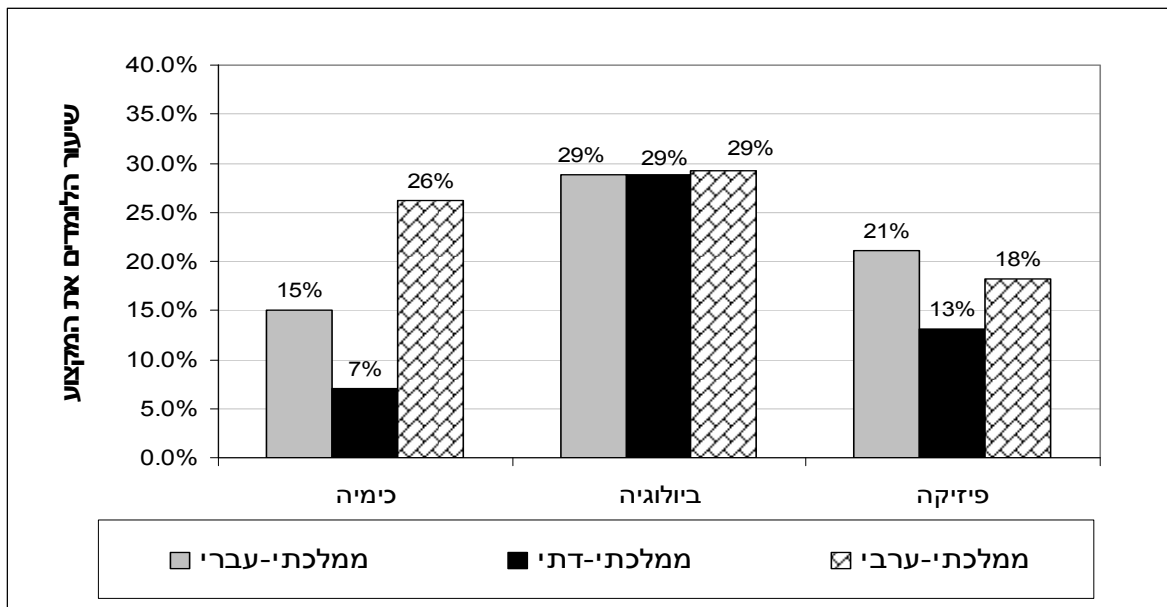
לוח ב. שעות הוראה שבועיות לכיתה במקצועות שכיחים, לפי פיקוח ודרגת כיתה (חינוך על-יסודי).

ממלכת-ערבי		ממלכת-דתי		ממלכת-עברי		
כיתה י"א	כיתה ז'	כיתה י"א	כיתה ז'	כיתה י"א	כיתה ז'	
5.1	5.5	5.2	4.8	5.4	5.0	מתמטיקה
4.9	4.4	4.5	4.0	4.5	4.0	אנגלית
3.9	3.8	3.9	3.5	4.2	3.4	עברית
2.9	1.9	3.7	1.9	4.4	2.1	היסטוריה
						חינוך גופני
2.0	1.8	1.7	1.9	2.1	2.1	

² מקצועות שבהם למעלה מ- 80 אחוז מהתלמידים למדו אותם.

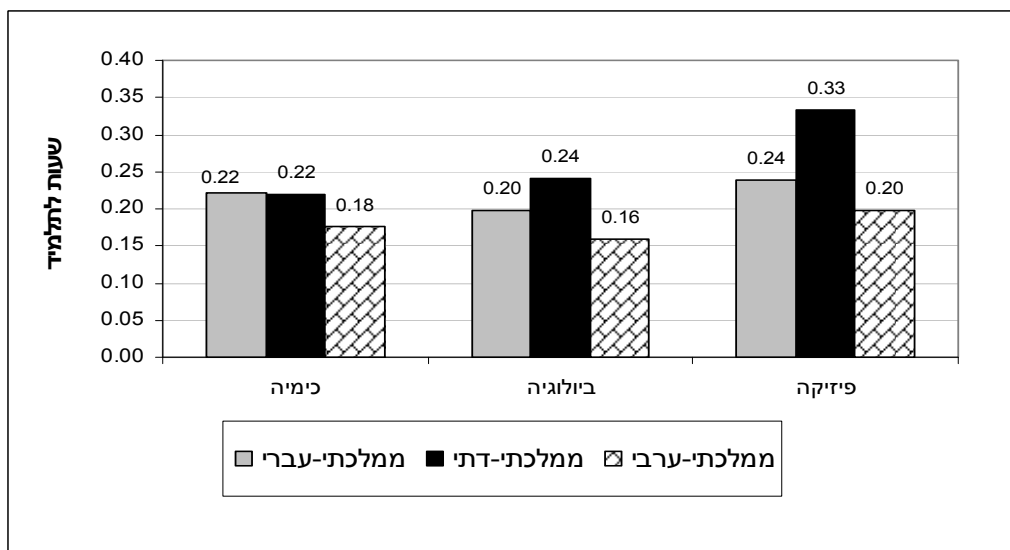
במקצועות הבחירה בחטיבה העליונה, ניתן לראות הבדלים בשיעור התלמידים הלומדים מקצועות כימיה, ביולוגיה ופיזיקה (תרשים 1). בחינוך הממלכתי-דתי, שיעור הלומדים הינם בד"כ קטנים יותר. בכימיה, שיעור הלומדים הינם, כ-26 אחוז בחינוך הערבי, לעומת 15 אחוז בחינוך הממלכתי-דתי. ו-7 אחוזים בחינוך הממלכתי-דתי.

תרשים 1. שיעור התלמידים הלומדים מקצועות מדעיים בחטיבה עליונה, לפי פיקוח(%)

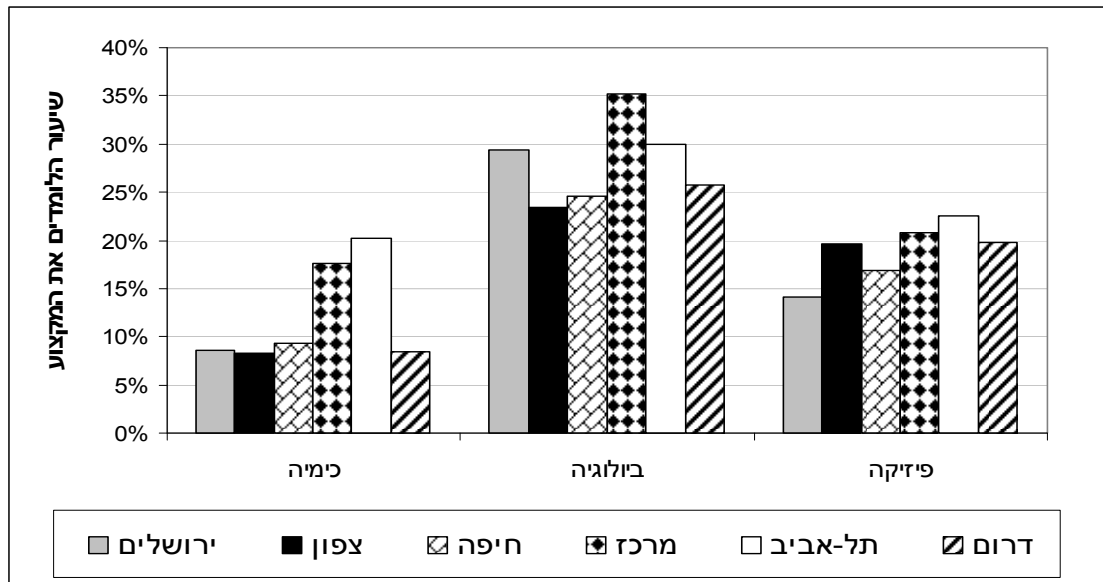
יחד עם זאת, ממוצע השעות לתלמיד גבוה יותר בחינוך הממלכתי-דתי. בפיזיקה, מקבל כל תלמיד בחינוך הממלכתי-דתי 0.33 שעות שבועיות, לעומת 0.24 שעות שבועיות בחינוך הממלכתי-ו-0.20 שעות שבועיות בחינוך הערבי.

תרשים 2. ממוצע שעות לתלמיד במקצועות מדעיים בחטיבה עליונה, לפי פיקוח.

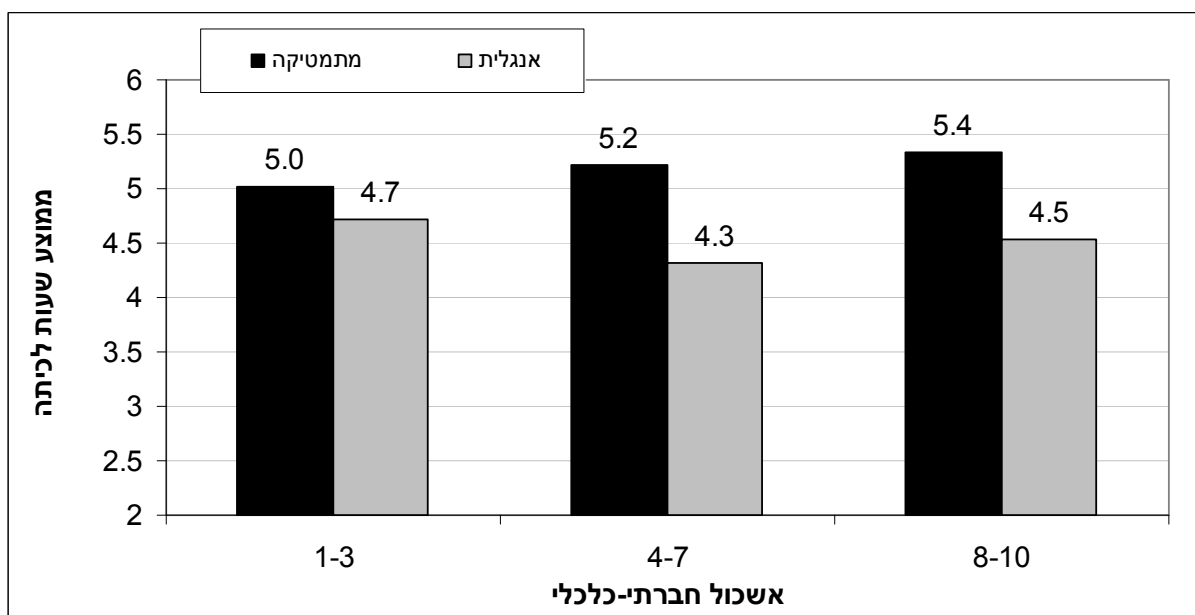
במקצועות הבחירה בחטיבה העליונה, ניתן לראות הבדלים בשיעור התלמידים במגזר העברי לפי מחוז (תרשים 3). באופן כללי במחוזות ת"א והמרכז, שיעור התלמידים הלומדים מקצועות אלו גבוה בהשוואה ליתר המחוזות. בכימיה, שיעור התלמידים גבוה באופן בולט במחוזות ת"א והמרכז (15-20 אחוז) לעומת מחוזות אחרים (מתחת ל- 10 אחוזים).

תרשים 3. שיעור התלמידים הלומדים מקצועות מדעיים בחטיבה עליונה, לפי מחוז בחינוך העברי (%).

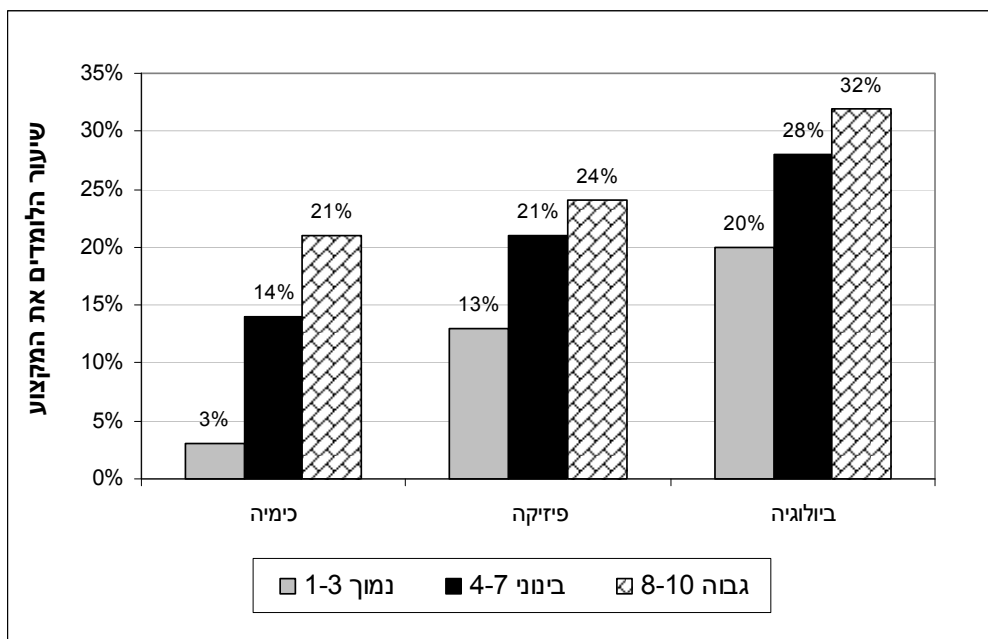
במקצועות אנגלית ומתמטיקה בחינוך הממלכתי העברי, ניתן לראות הבדלים במוצע השעות לכיתה בחטיבה העליונה, לפי רמה חברתית-כלכלית של יישוב בית הספר. במתמטיקה - 5.4 שעות לכיתה באשכולות 8-10 לעומת 5.0 שעות לכיתה באשכולות 1-3. באנגלית - 4.5 לעומת 4.7 שעות, בהתאמה.

תרשים 4. ממוצע שעות לכיתה במקצוע, בחטיבה העליונה של החינוך הממלכתי העברי, לפי אשכול חברתי-כלכלי.

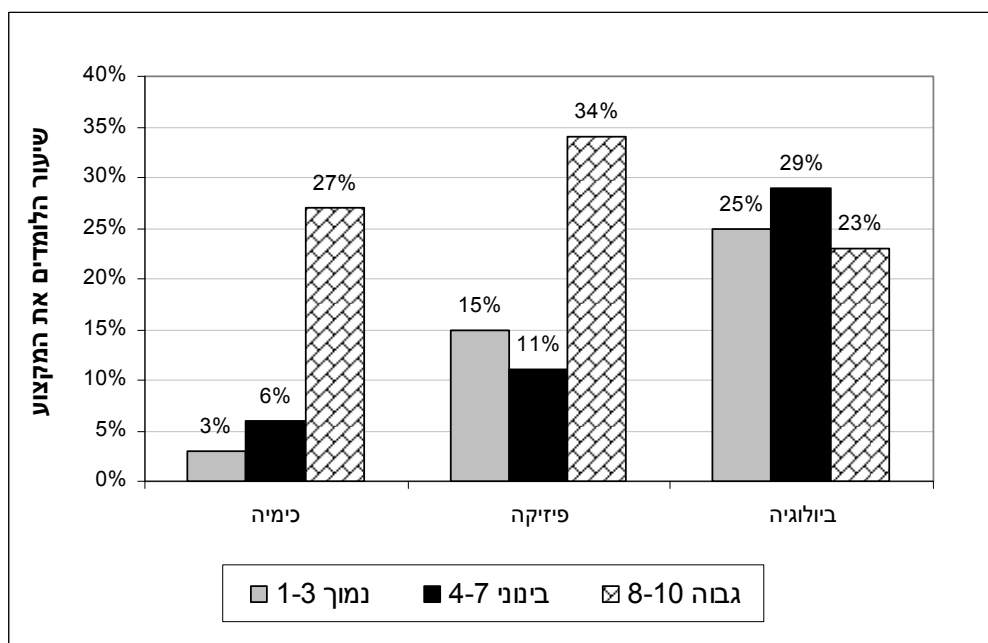

ניתן לראות הבדלים בשיעורי התלמידים הלומדים מקצועות מדעיים, לפי רמה חברתית-כלכלית של היישוב. 21 אחוז מהתלמידים בחינוך הממלכתי, ביישובים באשכולות 8-10, למדו כימיה, לעומת 3 אחוזים בלבד ביישובים באשכולות 1-3. פיזיקה למדו 24 אחוז לעומת 13 אחוז, בהתאמה (ראה תרשים 5). בחינוך הממלכתי-דתי, ניכר פער גדול במקצועות כימיה ופיזיקה בין יישובים באשכולות 8-10, לעומת היתר (ראה תרשים 6).

תרשים 5. שיעור התלמידים בחינוך הממלכתי הלומדים מקצועות מדעיים בחטיבה עליונה, לפי אשכול חברתי-כלכלי(%).

תרשים 6. שיעור התלמידים בחינוך הממלכתי-דתי הלומדים מקצועות מדעיים בחטיבה עליונה, לפי אשכול חברתי-כלכלי(%).

1. הגדרות והסברים:

- 1.1. אוכלוסייה: הסקר בוצע בחטיבות ביניים, בבתי ספר תיכונים ובבתי ספר מקיפים (הכוללים חטיבת ביניים+חטיבה עליונה) וכן בבתי ספר יסודיים בהם מתקיימים לימודים גם בכיתות ז' ומעלה. הסקר אינו כולל את המגזר החרדי וכן את החינוך המיוחד.
- 1.2. מקצועות: בפני המנהל הופיעה רשימה של 20 מקצועות מוגדרים ועוד כ-7 מקצועות לא מוגדרים (כלומר שהמנהל צריך היה למלא).
- 1.3. קבוצות ותלמידים: המנהל התבקש למלא בכל מקצוע ובכל שכבה את שם הקבוצה/כיתה, מספר התלמידים ומספר שעות ההוראה.
- 1.4. שעות הוראה: שעות ההוראה הינן שעות הוראה בפועל ולא שעות תקניות כפי שנקבעו על פי משרד החינוך.
- 1.5. שיעור התלמידים הלומדים את המקצוע: מספר התלמידים הלומדים את המקצוע מחולק במספר התלמידים המכסימלי (מבין המקצועות השונים) באותה השכבה ופיקוח.
- 1.6. ממוצע שעות לכיתה: מספר שעות הוראה במקצוע מחולק במספר הכיתות הלומדות את המקצוע.